

Україна у фокусі

20 – 26 травня

2013 року

ЗМІСТ

I. Огляд політичних подій за тиждень.....	3
II. Аналітична довідка.....	4
<i>Демократичні процеси.</i> Влада VS. суспільство: конфлікт із журналістською спільнотою	4

I. Огляд політичних подій за тиждень

20
травня

Тимчасову слідчу комісію щодо нападу на журналістів під час виконання їхніх професійних обов'язків на масових акціях 18 травня вимагає створити Об'єднана опозиція. Крім того, опозиціонери вимагають звіту про вжиті заходи від міністра внутрішніх справ, генерального прокурора та голови Служби безпеки України.

21
травня

У Верховній Раді заслухали звіт міністра внутрішніх справ Віталія Захарченка щодо ситуації з побиттям журналістів. Виступ перед депутатами закінчився хвилиною взаємних звинувачень. За словами лідера «Батьківщини» Арсенія Яценюка, жодної відповіді на поставлені запитання депутати не отримали, а лише зрозуміли, що це була «спланована акція під керівництвом Президента, організована правоохоронними органами». Керівник МВС, в свою чергу, порадив політичним силам не наймати на мітинги людей за гроші.

Притягнути до відповідальності тих, хто побив журналістів, також вимагають від української влади Єврокомісія та міжнародна організація «Фрідом хаус».

22
травня

Сьогодні мала би відбутись остання сесія Київради, оскільки 2 червня спливає термін повноважень столичних депутатів. Однак закрити сесію секретар Київради Галина Геріга відмовилася, аргументуючи тим, що саме Конституційний суд має розтлумачити, коли мають відбутись вибори депутатів та міського голови. Опозиція вважає подальшу роботу Київради нелегітимною і пообіцяла блокувати голосування на її засіданнях.

Акцію на підтримку скривджених 18 травня колег із вимогою звільнити міністра внутрішніх справ України Віталія Захарченка влаштували журналісти на засіданні уряду. Медійники повернулись до прем'єр-міністра Миколи Азарова спинами, на яких висіли плакати з гаслами. У відповідь на цей мовчазний протест Микола Азаров зажадав позбавити журналістів акредитації.

23
травня

Журналісти знову виступили під стінами Кабміну на підтримку своїх колег – тепер вже проти вчорашнього рішення голови уряду Миколи Азарова про позбавлення акредитації учасників мовчазного протесту. Представники медіа переконані – урядовець не мав права карати пресу за її громадянську позицію. Водночас сам прем'єр висловив бажання зустрітись із 10-ма мітингувальниками і пообіцяв, що журналісти, які влаштували акцію на засіданні Кабінету Міністрів 22 травня, не будуть позбавлені акредитації до уряду.

Представник ЄС в Україні Ян Томбінський й посол США Джон Теффт провели зустріч з Юлією Тимошенко у стінах харківської лікарні Укрзалізниці. Після зустрічі вони повідомили, що Юлія Тимошенко висловила свою рішучу підтримку і сильне бажання, щоб Угода про асоціацію з ЄС була підписана. Посли також зазначили, що попри проблеми зі здоров'ям Юлія Тимошенко психологічно дуже сильна.

24
травня

В Європарламенті відбулись слухання, присвячені політичній ситуації та реалізації реформ в Україні. Там знову підтвердили намір підписати у листопаді угоду про асоціацію з Україною, але чекають від України виконання низки вимог.

Звільнення Юлії Тимошенко іще до проведення вільнюського саміту суттєво збільшить шанси України на підписання Угоди про асоціацію. Про це в інтерв'ю агенції «Інтерфакс» заявив посол Великої Британії Саймон Сміт. На його думку, Євросоюз шукає причини, щоби схвалити документ. Проте для цього Києву слід насамперед вирішити питання вибіркового правосуддя.

I. Аналітична довідка

✓ Демократичні процеси

ВЛАДА VS. СУСПІЛЬСТВО: КОНФЛІКТ ІЗ ЖУРНАЛІСТСЬКОЮ СПІЛЬНОТОЮ

Події 18 травня, дня, коли у Києві паралельно пройшли два мітинги – опозиційний «Вставай, Україно!» та провладний «В Європу – без фашизму!» – сколихнули українське суспільство. Однією з найбільш важливих подій, наслідки якої ще більш вражаючі, стало побиття журналістки Ольги Сніцарчук та фотографа Влада Соделя, які знімали та фотографували бійку, яка зав'язалася між учасниками двох мітингів. Реакція міліції, звіт Міністра внутрішніх справ, протести журналістів, та загальна позиція влади щодо розслідування справи і вимог журналістського середовища спричинили широкий суспільний резонанс. І не дарма: ці події в черговий раз доводять, що правами не тільки журналістів, але і просто громадян можна знехтувати, якщо владі це невигідно, а суспільство промовчить.

*Які шанси на об'єктивне розслідування?
Які сигнали та загрози містить в собі
інцидент з журналістами?*

Міліція спить, журналісти протестують, влада відхрещується

У ситуації з побиттям журналістів найбільш кричущою та обурливою стала бездіяльність правоохоронних органів. Міліціонери не тільки спокійно спостерігали за нападом на журналістів і не втрутилися, але і намагалися ігнорувати докази та факти, зібрані самими журналістами. Медійники власними силами встановили особу головного фігуранта нападу, збрали фото і відеоматеріали, що доводили і факт нападу молодих спортивних людей на журналістів, і приналежність цих правопорушників до учасників антифашистського мітингу. Це давало підстави оперативно затримати зловмисників, але жодних кроків з боку міліції для цього не було зроблено.

Журналістська спільнота з відповіддю не забарилася: журналісти провели три акції протесту з вимогами об'єктивно розслідувати справу побиття своїх колег, повернути акредитацію тим журналістам, які були її незаконно позбавлені за дорученням прем'єр-міністра України. Більшою мірою саме завдяки активності самих журналістів справа стала резонансною і змусила владу, зокрема, почати діалог та публічно взяти зобов'язання щодо належного розслідування.

Загалом існує принаймні дві підстави сумніватися в тому, що розслідування буде об'єктивним та ефективним. По-

перше, як можна сподіватися на чесність у розслідуванні цієї ситуації, якщо загалом влада активно намагається звинуватити опозицію в цій та інших провокаціях 18 травня. Хоча фото та відео, надані журналістами, доводять участь правопорушників саме у провладному мітингу, а не в опозиційному, позиція влади категорична: до антифашистського акції правопорушники не причетні. По-друге, бездіяльні міліціонери навряд чи могли б собі дозволити спокійно спостерігати за бійкою, якби у них не було відповідних настанов або ж впевненості, що за цю бездіяльність їх ніхто не покарає. Хай би як там було, така поведінка правоохоронців в Україні – не виняток і не нонсенс, а звична практика.

І хоча завдяки протестам та резонансу журналісти змогли досягти певних результатів, заспокоюватися, очевидно, зарано. Небажання об'єктивно розбиратися з цією справою з боку влади і органів внутрішніх справ очевидне. Питання полягає в тому, наскільки потужним буде тиск журналістів на владу та міліцію і чи вистачить їхніх зусиль, щоб підтримувати суспільну увагу до цієї справи. Без реакції суспільства на належне розслідування сподіватися не варто.

Наступ на права журналістів: загальні уроки

На основі цих подій можна зробити кілька важливих висновків щодо сучасної суспільно-політичної ситуації в Україні.

Пообіцяти – не значить виконати.

Це означає, передовсім, що перспективи розслідування справи досі туманні, незважаючи на запевнення Міністра внутрішніх справ. Створення тимчасової слідчої комісії в українському парламенті також не гарантує дотримання законності та об'єктивності в цій справі. Представники провладної більшості у Верховній Раді можуть навмисно ускладнювати роботу цієї комісії так само, як вони унеможливають роботу деяких профільних комітетів парламенту. Це цілком ймовірно, адже офіційно влада не визнає очевидних фактів і доказів і намагається перенести вину на опозицію.

Згорання демократії

продовжується, оскільки зазіхання на здоров'я та професійні права журналістів не викликало адекватної реакції з боку влади. Нічого обурливого у ситуації з побиттям журналістів влада, вочевидь, не знайшла, інакше діяла б оперативніше й ефективніше. Президент України, який має бути гарантом прав і свобод громадян, жодним чином не відреагував на цю резонансну подію. Тільки завдяки самим журналістам та громадськості до цієї справи вдалося привернути увагу суспільства, та змусити владу принаймні почати розслідування.

Правоохоронні органи ще раз підтвердили свою політичну заангажованість. І це, напевно, найбільш небезпечно для суспільства

проблема, оскільки саме бездіяльність міліції як під час побиття, так і після нього найбільше обурили громадськість. Випадок з журналістами – це лише наочна демонстрація вибіркового характеру всієї правоохоронної та судової системи: на захист можуть сподіватися не всі.

Ще один тривожний сигнал для Європи.

На тлі складних відносин з ЄС нинішня ситуація політичних балів Україні не додає. Бездіяльність міліції, неефективність розслідування, ігнорування владою цієї ситуації загалом і намагання у всьому звинуватити опозицію більш красномовно свідчитимуть про те, що насправді відбувається в Україні, аніж будь-які політичні заяви та декларації політиків і високопосадовців. Мало того, міжнародні організації, Європейський Союз та окремі держави-члени вже офіційно заявили про необхідність об'єктивного підходу до розслідування. Втім, незважаючи на міжнародний резонанс, якого вже набула справа, українська влада обраної риторики та позиції не змінює.

Ворогувати з журналістами небезпечно.

Ця ситуація продемонструвала, що влада не розуміє, наскільки важливо вміти спілкуватися з журналістами, від яких залежить, як саме ті чи інші події висвітлюватимуться. В Україні є авторитетні журналісти та засоби масової інформації в цілому – ті, кому довіряють. Якщо цих людей утискають, обмежують у їхніх громадянських та професійних правах, то вийдуть на передові антивладного руху.

Висновки

Висвітлена ситуація з журналістами – це лише один епізод у складному конфлікті влади з суспільством загалом. Протестна активність у суспільстві дедалі зростає. Громадяни виходять з протестами проти конкретних фактів утиску їхніх прав і свобод. Це робить протестну діяльність менш організованою та більш розрізненою, точковою, але такі протести насправді більш небезпечні, бо люди виступають здебільшого проти того, що стосується їх особисто та безпосередньо. У попередньому 2012 році протестні настрої в Україні були найбільш високими за всі роки незалежності в Україні. І хоча бути готовим до протесту і реально вийти на вулицю – це різні речі, ось такі окремі конфлікти, обмеження в правах певних соціальних та професійних груп лише наближає точку кипіння українського суспільства. Українська влада, вочевидь, робить помилку, коли недооцінює протестний потенціал власних громадян, не боїться політики та дій, що цей потенціал підживлюють, а це в свою чергу робить небезпеку соціального вибуху більш реальною.

«Україна у фокусі» – щотижневий інформаційно-аналітичний бюлетень Фонду «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва» (<http://dif.org.ua>).

Аналітики фонду «ДІ»:

Ірина Бекешкіна

Марія Золкіна

Юлія Ільчук

Олексій Сидорчук

Головний редактор випуску: Ірина Філіпчук
